

pogon, piće, gašenje požara, čišćenje ulica itd. U novovjekovlju Seina i njezini pritoci postaju važne i kao prometnice, prvenstveno za prijevoz drvene građe, potrebne za sve brži razvoj Pariza.

Četvrti rad »Prilozi povijesti okoliša rijeke Drave do sredine 19. stoljeća« nastao je suradnjom diplomantice Marije Brener i mentora Hrvoja Petrića. U ovom radu promatra se dravski okoliš i karakteristike same rijeke te kako su ti elementi utjecali na život ljudi uz Dravu. Novovjekovni opisi pomažu u rekonstrukciji izgleda Drave i njenog okoliša prije većih ljudskih zahvata početkom XIX. stoljeća i daju uvid u način života koji se mogao odvijati u takvom okolišu. Autori donose niz ljudskih aktivnosti (uglavnom iz novovjekovnih primjera) kao što su promet, gradnja mlinova, šumarstvo ili zlatarstvo. Kao velika i relativno brza rijeka sa strmim obalama i mnogim rukavcima, Drava je kroz povijest ipak predstavljala barijeru između ljudi sa suprotnih obala i utjecala na njihove živote i identitete.

Željka Matulina autorica je petog po redu rada pod naslovom »Pojam vode u hrvatskoj i njemačkoj frazeološkoj baštini«. U ovom radu iznesen je niz frazema i izreka iz hrvatskog i njemačkog jezika povezanih s riječju »voda«. Uspoređujući ih, autorica nastoji ustanoviti postoje li sličnosti i/ili razlike među njima. Prema semantičkom značenju vode u frazemima autorica ih dijeli po poglavljima gdje uspoređuje one iz hrvatskog s onima iz njemačkog jezika. U ovim jezicima postoje isti, slični i različiti (odnosno oni koji nemaju ekvivalenta u drugom jeziku) frazemi. Na kraju rada je vidljivo da hrvatski i njemački jezik imaju određene podudarnosti u semantičkom značenju dok se veće razlike javljaju u sintaksi i morfologiji frazema s pojmom »voda«.

»Voda u vjerovanjima, običajima i ritualima: analiza primjera iz hrvatske etnografske kulture« autorice Jadranke Grbić Jakopović bavi se vjerovanjima povezanim uz vodu, a zapisana su u hrvatskoj etnografskoj građi do prve polovice 20. stoljeća. Kako je vidljivo iz ovog rada, rituali, vjerovanja i običaji povezani s vodom kroz prošlost igrali su bitnu ulogu i bili vrlo zastupljeni. Ukazujući na učestalost motiva vode u religijsko-ritualnoj praksi, koja je činila dio svakodnevice, autorica naglašava sveprisutnost vode u ljudskom životu.

Željko Heimer autor je posljednjeg rada koji nosi naslov »Odras vode u hrvatskoj municipalnoj heraldici«. Grbovi od križarskih ratova postaju sve učestaliji među vitezovima, a kasnije se njima koriste i neratnička udruženja, svećenstvo, žene i gradovi. Upravo su grbovi gradova u Hrvatskoj predmet analize ovog rada. Autor promatra hrvatske municipalne grbove fokusirajući se na one s motivom vode, pri čemu je vidljivo da voda predstavlja bitan element u heraldici hrvatskih općina i gradova.

Zrinko NOVOSEL

PODRAVINA. ČASOPIS ZA MULTIDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA. VOL. X, BR. 19, 2011. STR. 1-173..

Časopis *Podravina* kao multidisciplinarni časopis pokrenut je 2002. dakle pred deset godina i izlazi redovito dva puta godišnje. U njemu se objavljuju povijesni, etnografski, povijesno-umjetnički i arheološki tekstovi koji su značajni za područje Podravine a koji su nastali u krajevima uz Dravu, te su stoga pisani i slovenski i mađarski te engleski.

Ovaj broj većim je dijelom posvećen demografskim kretanjima. Danijela Cofek i Nataša Štefeganec obradile su na temelju izvorne građe i literature izvještaj trojice povjerenika iz unutrašnje Austrije koji su u srpnju 1578. obišli cijelu Slavonsku krajinu te izvijestili o novom ustroju krajine dogovoren na saboru u Brucku a istovremeno pregledali i popisali stanje građevina i vojske. Rad je nastao radom na kolegiju »uvod u njemačku paleografiju I i II. Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u

Zagrebu koji već deset godina izvodi dr. Sanja Lazanin. Rad je vrlo zanimljiv za Slavonsku krajinu te je izvještaj objavljen u cijelosti, a obrađeni su i uvjeti nastanka izvještaja, tko su bili članovi povjerenstva i kakvo je stanje povjerenstvo pronašlo u Krajini.

Urednik časopisa Hrvoje Petrić pokušava rekonstruirati demografsku sliku stanovnika Varaždinskog generalata i Križevačke županije od kraja 16. do početka 18. stoljeća. U tom prvoj polovici 17 stoljeća pravoslavni Vlasi su činili preko dvije trećine stanovništva Varaždinskog generalata te oko sedmine stanovništva na teritoriju srednjovjekovne Križevačke županije, održavajući tako kontinuitet starih institucija. Stanovništvo Križevačke županije se tijekom 17 stoljeća znatno uvećalo od 15.590 na 50810, a čitavog područja zajedno od 27940 na 84400, premda treba uzeti u obzir da je krajem 17. stoljeća teritorij Varaždinskog generalata pomaknut na rijeku Ilovu. Autor zaključuje da je uvećanje broja stanovnika Varaždinskog generalata vjerojatno posljedica intenzivne kolonizacije i to više na prostoru Varaždinskog generalata., pa će tek u 18. stoljeću doći do uvećanja broja stanovnika kroz prirodni prirast.

Asistent u Institutu za turizam o geoznanosti na visokoj školi u Nyéregykázu i András Mérei iz Pečuha raspravljaju o sudbini Nijemaca nakon Drugoga svjetskoga rata u Baranji, i to na primjeru sela Vémédu u Mađarskoj i Baranjskog trokuta u Hrvatskoj sa zaključkom da se u baranjskom trokutu umjesto organiziranom iseljavanja više prilazilo genocidnim metodama kako bi se postigla slavizacija teritorija.

Béla Makkai iz Sveučilišta u Budimpešti navodi da je statistika 1910. iskazala 104.000 stanovnika u Slavoniji, te analizira razloge seljenja Mađara i Nijemaca preko Drave i Save do kraja 19. stoljeća kao posljedica i demografskog buma i feudalno vlasničkim odnosima nad zemljom, uzrokujući dobrim dijelom i etničke konflikte uzrokovane politikom mađarskih vlasti, iako je dokazano da je oko pet tisuća Mađara bilo autohtono stanovništvo još iz predturskih vremena a na području Retfale, Koroga, Hrastina, Laslova, te Bingule, Iriga, Erdevika i Maradika u Srijemu. Spontana migracija Mađara a osobito u Bosnu počela je nakon okupacije 1879. godine jer su zemlje u Bosni bile jeftine, ali su mnogi radili i kao nadničari i sluge. Odlično pisan rad.

Od posebnih tema Ozren Blagec iz Gradskog muzeja u Križevcima obradio je na osnovu cehovskih povelja i pravila te cehovskih zapisnika povijest križevačkog Velikog ceha, osnovanog još 1510 godine poveljom kralja Vladislava Jagelovića čije djelovanje možemo pratiti do 1864 godine. Vrlo kvalitetan rad koji u cijelosti apsolvira ovu temu. Povelja Velikog ceha iz 1646 stavljena je i na naslovnicu tog broja *Podravine*.

Mira Kolar-Dimirijević je obradila doprinos Podravine prehrani Hrvatske u Prvom svjetskom ratu. Podravina je zbog toga što nije bila zahvaćena ratom, a bila je poljoprivredno područje znatno doprinijela prehranjivanju stanovništva Hrvatske i fronta.

Zanimljiv fenomen održavanja poštivanja božice Lade pjevanja »lepog Ive« pa do preskakivanja vatre na Ivanjdan na području podravske Hrvata u Mađarskoj tema je etnologa Đure Frankovića iz Pečuha. Franković zaključuje da su ovi običaji svjedočanstvo arhaičnih poganskih vjerovanja koji su se prilagodili novim vremenima te to dokazuje analizom ikonografije i simbolike idući tragom predaje i očuvanih podataka.

Zadnji rad u ovom bloku je prikaz knjige Adama Pernéa »*Warasdiner 1538.-1913*« koja je izašla u Beču 1913. uz spomen 40-godišnjice ukidanja Varaždinskog generala. U knjizi je prikazan put Pete križevačke i Šeste Đurđevačke pukovnije koje su od 1758. imale sjedište u Bjelovaru. Autor Željko Karaula osvrnuo se i na ostalu literaturu i izvore za povijest pukovnija a na kraju je objavio u prijevodu čitavu knjižicu Pernéa koji je poginuo 20. kolovoza 1914. , a koja nosi moto »Što Bog dade i srećka junačka« što je Karaula uzeo i za naslov svog rada.

U bloku prikazi novih knjiga, časopisa i znanstvenih skupova Mario Kolar na svoj poznati savjesni način prikazao je Spomenice 300 godina organiziranog čitanja i knjižničarenja u Koprivnici 1650.-2010, (Koprivnica 2010) te br. 6 časopisa *Ekonomska i ekohistorija* iz 2010 godine. Jelena

Prugović prikazala je knjigu Ivana Peklića *Križevačka tragetkinja Nina Vavra u hramu hrvatske Talije (Križevci, 2010)*. Petar Feletar osvrnuo se na knjigu »*Ruralni turizam u Hrvatskoj, s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima*« (Samobor 2010./2011.). Dragutin Feletar prikazao je knjigu Éve Gyulaj, Zite Horváth i Éve Turbuly *Gospodarstvo i društvo međimurskog vlastelinstva u 17. i 18. stoljeću*, (Zalaegerszeg 2010) vrlo zanimljivu zbog objavljivanja 24 nama nepoznatih ili nedovoljno poznatih izvora, dokumenata, među kojima nekoliko koji su važni za povijest obitelji Zrinski.

Ivan Peklić iz Križevaca dao je solidan prikaz međunarodnog znanstvenog skupa Kršćanska baština i plemstvo u Hrvatsko-mađarskoj pograničnoj regiji koji je održan na Kalniku 16 i 17. listopada 2010. Većina predavača posvetila je pažnju crkvenim redovima u kojima pavlini dobivaju posebno mjesto, (Tamás Fedeles, Davor Balić, Zdenko Balog, Tomislav Bogdanović, Lucija Konfic, Ivan Peklić, Tajana Pleše). Dora Kovač i Rahela-Marija Puljević prikazale su ukratko djelovanje Templara u Glogovnici. Hrvoje Petrić govorio je o studentima iz hrvatskih zemalja na Sveučilištu u Olomoucu u ranome srednjem vijeku s posebnim osvrtom na Ivana Zakmardija, a ulogu ovog u Prvoj posavskoj buni 1653-1657 obradio je Domagoj Sremić. Tragove njemačko-mađarsko-hrvatske jezične dodire obradio je Krunoslav Puščkar. No Gábor Szeberényi ukazuje na povijest Babonića u Gorskoj županiji u vrijeme Andrije II, Szabolc Varga piše položaju hrvatskog kraljevstva i Slavonije u Mađarskom kraljevstvu krajem srednjem vijeka, Đuro Franković je istaknuo štovanje starih mađarskih kraljeva u pučkoj tradiciji Hrvata u Mađarskoj, Ozren Blagec obradio je odnos kralja Bele IV. i kalničkog plemstva. Nadamo se da će sav materijal ovog zanimljivog skupa biti tiskan i na taj način trajno dostupan povjesničarima.

Časopis ima opširne sažetke na stranim jezicima i bogato je opremljen slikovnim materijalom.

Mira KOLAR-DIMIRIJEVIĆ

PODRAVINA. ČASOPIS ZA MULTIDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA. VOL. X, BR. 20, 2011., STR. 1-186.

Ovaj broj časopisa ima za glavnu temu Dravu te i autori žive s ove i s one strane rijeke, pokušavajući ponovno spojiti dijelove rastrgane povijesti koja je nekoć pod krunom sv. Stjepana ujedinjavala mađarski s lijeve i narode s desne strane rijeke, a onda su od 1918. pa sve do 1991. bili odvojeni gotovo neprobojnim iako nevidljivim zidom. Na tom zadatku našla se generacija današnjih povjesničara.

Ovaj broj je ujedno obilježio desetgodišnjicu izlaženja, pa su Dragutin Feletar i Hrvoje Petrić, odgovorni i glavni urednik u opširnom predgovoru iskazali rezultate dvadeset brojeva časopisa koji je interdisciplinarni ali i međunarodni jer su autori iz Hrvatske napisali 197 članaka, ali su autori iz Mađarske napisali 26 članaka, iz Slovenije 22, iz Austrije dva i iz Češke jedan članak. Interes za Podravlje povezao je i znanstvenika različitih znanosti, pa su ostvareni mnogi ciljevi zacrtani 2001 u prvom broju ali sada predstoji institucionaliziranje angažiranih znanstvenika i osnivanje Zavoda za znanstvena istraživanja HAZU u Koprivnici, čije osnivanje bi u mnogome pomoglo daljem radu i istraživanju još neistraženih tema.

U ovom broju Ranko Pavleš je objavio studiju »Prirodni i društveni okoliš srednjovjekovnog kotara Komarnice iskazan kroz toponime«. Rad je zanimljiv jer nevjerojatnom savjesnošću ovaj pisac istražuje toponime tražeći njihovo podrijetlo, što nam može mnogo toga reći o povijesti ovog kraja. Imenovanje koje izvire iz prirodnog okoliša podijeljeno je u skupine po biljkama, po životinjama, po osobinama terena (nizine, vode, šume), dok su mnogi toponimi vezani uz ljudsku djelatnost i kao takvi odražavaju što je ljudima bilo vrijedno, odnosno kako su se zvali ljudi u određenom kraju ali

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VIII. / Broj 8
Zagreb - Samobor 2012.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Goran Đurđević (*Zadar*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil Inalcik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Burlington, VT, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2012.

Adresa uredništva / Mailing adresss:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Zagreb

Na naslovnici / Cover:

Morfološke promjene ušća Mure (Goran Šafarek)

 Meridijani
IZDAVAČKA KUĆA

Izdano u Hrvatskoj, za nakladnika Petra Somek